

Komentar: Izlazak Iz Istorije

Author: [IWPR Balkans](#)

Milosevic nije nikakav samozvanac, uzurpator, tiranin, izdajnik ili strani placenik nego zakonito dete srpske nacionalne ideje

Posle NATO intervencije i gubitka Kosova nema sumnje da je Miloseviceva epoha definitivno okoncana.

Ovo se trenutno jasnije vidi kad se covek malo udalji iz Beograda; izbliza gledano on jos traje, ali samo u nekom tehnickom smislu, kao oblik vlasti, kao prazna vestina, kao policijska rutina i providna televizijska laz. Iz govora njegovog rezima nestali su poslednji tragovi smisla, nema vise nikakve magije, nikakve nade u cudu.

Svi su prozreli sve trikove, ali cirkuzant je jos tu i nastavlja da izvodi jednu istu tacku, prosto zato sto nema ko da ga zaustavi i skloni, posto ni vecina drugih kandidata ne umeju da se dosete nicemu drugacijem i boljem.

Sve to moze tako jos da traje, cak i posto se ostvari san tolikih valjanih gradjana Srbije da Milosevicu vide ledja. Setimo se samo da je pokojni marsal Tito vladao ondasnjom Jugoslavijom godinama posto je otisao u vecna lovista. Istorija, naime, ima svoju inerciju i najveći deo istorijskog vremena, pogotovu posle krupnih promena, protice upravo u inerciji.

Poredjenje izmedju ove dvojice mozda je pogresno u svakom smislu, osim u jednom: malo sta od njihovih dela moze da se izbrise, ponisti, ne prizna i vrati na pocetak i u neko prvobitno stanje. A to je upravo ono cemu se tezilo posle kraja Titove epohe i cemu ce se sigurno teziti i posle Milosevica. Prvi slucaj nas vise ne zanima, a u ovom drugom valjalo bi razumeti da je Milosevic, ma sta ko sad o tome mislio, predstavljao vrhunski izraz i, naravno, kraj jedne stare, duboke i dominantne srpske drzavne, politicke, socijalne i cak kulturne misli i ambicije.

Znam da ce se mnogi dobar Srbin pobuniti i zapeti da dokazuje da je on sve uradio pogresno i naopako. Gotov sam da se smesta slozim s tim, ali Srbija u pocetku nije tako mislila i trebalo joj je dugo, ocajno dugo da to shvati, a sad je lako biti pametan. U pocetku, dok je Milosevic rusio sve pred sobom i izgledao nepobedivo, trebalo je imati mnogo snage i hrabrosti da se uvidi kuda to vodi i da se tome suprotstavi. Tada, dok je u krvi gusio albanske proteste na Kosovu, malo je kome u Beogradu smetalo sto on nije odustajao od komunizma. ("Slobodane nek si komunista, volimo te ko Isusa Hrista!")

I kasnije, tokom raspada Jugoslavije, malo je ko uocavao kako njegovo oslanjanje na голу silu razara i ponistava sve cemu su Srbi mogli da teze. Srbi su tada bili gluvi i sami na svetu. Izdaja je bilo vec i samo pominjanje bilo kakvih tudjih prava, i zato je sad tako tesko nekome dokazati srpsko pravo na bilo sta. Jedan zamrseni slucaj teritorijalnih, istorijskih i etnickih prava i pretenzija pretvorio se u orgiju nasilja i zlocina, a u krajnjem ishodu Milosevicev ucinak je uglavnom nepopravljiv.

Ali, sad kad Srbija pocinje da uzasnuto odbacuje Milosevica, nema joj druge nego da se malo i nad sobom uzasne. Ono, naime, za sta sad treba imati snage i hrabrosti je da se prizna da Milosevic nije, ili barem nije bio, nikakav samozvanac, uzurpator, tiranin, izdajnik ili strani placenik nego zakonito, mada izuzetno nevaljalo dete srpske nacionalne ideje. On sam mozda za to i nije mnogo mario, mozda mu je uvek bilo vise stalo do prepirki sa Zapadom i Amerikom ili, najzad, do same gole vlasti. Mogao se na njegovom mestu zateci i neko bolji, ali nema sumnje da je Srbija, u kritickom trenutku, bas njega prepoznala i odabrala. Odusevljenje je bilo toliko da greska nije mogla biti slucajna.

Ovo je svakako najbolnije mesto i najteza trauma koju Srbija ima da odnese u sledeci vek. Nije, naime, u

pitanju samo Milosevic koji, ovako ili onako, uskoro mora da ode. Ovde je rec o velikom, stvarnom nacionalnom porazu, kakav se narodima dogadja samo jednom u istoriji. Mozda je tacnije reci da je to poraz srpskog nacionalizma, ako bi ta rec oznacavala iracionalni visak mesijanskih i, po pravilu, agresivnih nacionalnih aspiracija. Ta misao o sopstvenoj velicini, izuzetnosti, pravu, posebnoj istorijskoj ili kulturnoj ulozi na Balkanu, ako ne i u Evropi, ima duboke tragove u srpskoj istoriji. Ona nije uvek proizvodila ruzne i stetne posledice i, uz malo sreće, mogla se mirnije raspliniti, a Srbi su se mogli okrenuti malim, neistorijskim poslovima.

Ali, nije bilo sreće. Umesto toga, Srbiji se "dogodio narod" i spasa vise nije bilo. Nekoliko godina prošlo je u izvrđavanju, odlaganju, taktickim povlacenjima i zapletima, ali nacionalizam je morao biti porazen. On je po druge narode bio opasan i ponekad smrtonosan, a za same Srbe predstavljao moru koja ih je neizrecivo mucila, izludjivala, ucenjivala, medjusobno zavadjala, bacala u ocaj i bedu i na samo dno evropske kanalizacije.

Daleko sam od toga da se divim prolecnoj NATO intervenciji, ali iz razloga koji nemaju mnogo veze sa Srbijom. Ona je tu intervenciju gotovo iznudila i platila ogromnu cenu, mozda nepravedno visoku, ali je ona sama, kao svaki krivac, izgubila pravo da postavlja pitanje o pravednosti kazne. To pitanje moze da postavi samo neko spolja i to bez mogucnosti da se bilo sta promeni, dakle samo zbog buducih slicnih slucajeva, a Srbiji preostaje da se bavi svojim epohalnim slomom najbolje sto bude umela.

Pri tom, naravno, najvaznije pitanje nece biti: kako ziveti bez Kosova, mada su se toliki domaci politicari zaklinjali da bez njega nema ni Srbije. Najkrupnije, najdublje iskustvo bice ono sto bi se moglo nazvati izlaskom iz istorije. Sa stanovista nacionalne mitologije to zvuci tragicno, ali je dokazano korisno po zivote i blagostanje gradjana.

Srbija nece vise imati da kaze svetu nista krupno, nece biti razloga za velika zrtvovanja i odricanja, sto znaci da ce opasti profiti od patriotskog biznisa, a gradjani ce polako nauciti da paze na stvari kao sto su poreske i kamatne stope.

Zbog odsustva istorije Srbe ce verovatno neko vreme tresti apstinencijalna kriza, sve ce im izgledati sitno, trivijalno i besmisleno, ali na to se valja navici. A kad se covek navikne, sve izgleda drugacije. Pravljenje istorije postaje dosadno u poredjenju s pravljenjem dece. A tu su jos i cvarci, spriceri, pecanja, putovanja, zanovetanja i dangube svake vrste.

Najzad, zar nije vreme da Srbi pokazu sta umeju, kad vec ne umeju da se biju?

Iz nekih razloga, srećnih i nesrećnih, Srbi tek sad izlaze iz istorije, a ostali susedni i evropski narodi, cak i najveći, s tim su se pomirili, ko pre ko kasnije. Upravo tokom NATO intervencije moglo se lepo videti da ni Evropa nije u stanju niti ima mnogo volje da ozbiljno odlucuje i da se mesa ni u sopstvenu istoriju. Cak su i Rusi, narod s najvećim mesijanskim ambicijama, pre Srba razumeli koliko je sve to skupo i glupo i verovatno nepovratno odustali od petljanja s istorijom.

Verujem da je ovo iskustvo poraza do te mere upečatljivo i svakome očigledno, da se o njemu ne mora ni govoriti. Dakako, bice jos dosta demagoga koji ce dokazivati suprotno, ali oni samo gube vreme i u sustini ce biti bezopasni. Niko vise nikad nece uspeti da za sobom povuce Srbiju pricama o nacionalnom dostojanstvu, velicini, istorijskim pravima i pretenzijama. Ovoliki porazi obezbedjuju trajan imunitet protiv toga i na takve price narod ce ubuduće reagovati refleksnim odbijanjem, iz stomaka.

To ne znaci da ce Srbi sad neminovno da postanu drugaciji, bolji ili pametniji. Izvesno je samo da ce nauciti da se klone sile i da obracaju paznju na ono sto im govore jaci i veci. Politicki projekti zasnovani na drcnosti vise nece moci da prodju. To je dovoljno samo za to da se izbegne jos jedno iskustvo nalik na ovo s Milosevicem, ali samo po sebi to ne otvara nikakav nov put. Tokom ovih ludih godina u zemlji i ljudima nagomilala se impresivna kolicina zabluda, predrasuda, bizarnih teorija o sebi i drugima, gluposti, neznanja

i strasnih preterivanja u svim pravcima.

To intelektualno djubre jeste slikovito i nekako zabavno, ali s njim se ipak mora nesto uraditi, ako Srbi ne zele da zadugo ostanu antropoloski rezervat.

Pitanje je, dakako, sta Srbi zele i ne zele, mogu i ne mogu, a posebno kako da se to sazna, odnosno ko ce sta u njihovo ime ubuduce moci da govori i radi. Hoce li biti kakve nacionalne elite sposobne da raskrduje ili da i dalje samo gomila djubre?

Stojan Cerovic je kolumnista i novinar beogradskog casopisa Vreme, u kome je prvo objavljena verzija ovog komentara.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Albania](#)
[Serbia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/komentar-izlazak-iz-istorije>